

Pravda o kořenech německo-polského konfliktu, který vedl ke druhé světové válce, byla vždy pečlivě utlášena. Aby se zakryla nechutná politická agenda západních mocností, nechal se nejdříve kolovat mýtus, že Hitler byl šílený, posedlý mánií ovládnout svět, že proto ho jeho agresivní povaha nutila k útoku na všechny své sousedy, jednoho po druhém, dokud nebyl konečně ztrestán silami pokrokového lidstva. Dokonce i v posledních letech byl vymyšlen nový mýtus, že druhá světová válka byla ve skutečnosti potyčkou mezi dvěma diktátory, během které „nevinné oběti“, jako Polsko a pobaltské státy, byly semlety mlýnskými kameny historie.

Ale v r. 1939 Hitler neuvažoval o velké válce a zcela určitě nesnil o světové nadvládě. Chtěl se stát rovným partnerem USA a Británie, a v žádném případě se nepřipravoval na boj s nimi. Ale není tak snadné být připuštěn do klubu vyvolených mocností. Pro Hitlerovo Německo mělo být „vstupenkou“ zničení Sovětského svazu.

Jakmile Hitler odmítl se řídit scénářem, který pro něj byl sepsán v Londýně ([anexe podkarpatské Rusi v březnu 1939](#), která měla sloužit jako přímý casus belli pro válku se Sovětským svazem), Západ náhle otočil a zaujal proti Führerovi nesmiřitelný postoj. Bylo možné slyšet projevy vůdců Anglie a Francie, odsuzující Hitlerovu agresivní povahu. Spojenci Londýna a Paříže se stali stejně hrdými, obzvláště Poláci.

V té době to vypadalo velmi podivně. Nakonec vztahy Varšavy s nacistickým Německem byly celkem delikátní a přátelské, což není překvapivé – obě mocnosti vděčily svému vzestupu Británii, Francii a Spojeným státům. Jakékoliv pochybnosti o tom lze rozptýlit, když se podíváme na datum, kdy polský stát vznikl: 11. listopadu 1918. Právě 11. listopadu 1918 německá delegace podepsala příměří se spojenci v lesíku Compiègne, které tolik připomínalo bezpodmínečnou kapitulaci! Polští vlastenci rozhodli, že okamžitě vyhlásí nezávislost své země, kdy využili naprosté podpory vítězů. Není divu, že Británie, Francie a Spojené státy oficiálně uznaly Polsko hned druhý den. A tak začal bouřlivý příběh obnovy polského státu.

O méně než šest měsíců později, v březnu 1919, [začali Poláci aktivně smolit dohromady „Velkopolsko“](#), v rámci hranic ze 16. století. A protože si to vyžadovalo zrekvírování části Ruska, neměli nouzi o pomocníky a sponzory. Američané se ujali úkolu plně vybavit polskou armádu. Perfektně oblékli vojáky a dobře je krmili. Nicméně Velkopolsko „od moře k moři“ nebylo možné zřídit.

Ale Poláci svoji válkychtivost neztratili. Odraženi na Východě začali s loupežnými nájezdy na Západě. V říjnu 1920, za

nenuceného porušení [Suvalské dohody](#), se polské jednotky zmocnily Wilna (Vilnius) a vilniuského regionu nově nezávislé Litvy. O sedm měsíců později začalo Polsko s invazí do Německa, které upadlo do anarchie a chaosu. Cílem invaze bylo zmocnění se Horního Slezska, které bylo bohaté na průmysl a uhlí. Historické pozadí této invaze je velmi zajímavé. Na mírové konferenci ve Versailles bylo rozhodnuto vyřešit německo-polský spor mírovou cestou – prostřednictvím referenda. Polsko zuřivě agitovalo mezi polskou částí populace a dokonce vyvolávalo při řadě příležitostí povstání, kdy chtělo postavit Německo a mezinárodní společenství před hotovou věc, až se Polsko tohoto regionu zmocní. Nicméně němečtí dobrovolníci a policie pokusy o puč potlačili a [hlasování proběhlo 20. března 1920](#).

Ti, kteří podporovali začlenění do Německa, vyhráli, kdy získali téměř dvojnásobek hlasů, než jejich odpůrci.

Po prohraném plebiscitu vedlo Polsko povstání ve Slezsku, podpořené invazí polské armády 3. května 1921. Británie, Francie a USA této agresi napomáhaly a daly příkaz výmarské vládě, aby nedovolila německé armádě postavit se Polákům. Pokud by se do toho Reichswehr zapojil, spojenci by intervenovali na straně Polska. Takže německá armáda neudělala nic a proti Polákům bojovali jen jednotky německých dobrovolníků („Freikorps“). V důsledku toho byli Němci vytlačeni a část provincie byla obsazena. V říjnu 1921 Konference velvyslanců hlavních spojenců a přidružených mocností, za ignorování výsledků hlasování, polskou anexi legitimizovala a rozhodla převést 30% Horního Slezska Polsku (na těchto 30% se nacházelo 95% zásob uhlí této oblasti).

Nové Polsko se zrodilo v atmosféře agrese a porušování smluv. Takováto pověst, jakož i existence koncentračních táborů, se zdá být neslučitelnou s idejemi demokratického státu. Nicméně Polsko, budoucí „oběť“ nacistické agrese, takovým nikdy nebylo. Jakmile byl za vůdce Polska v r. 1926 dosazen Józef Piłsudski, stala se polská vláda vojenskou diktaturou nelišící se od té nacistické. Není překvapivé, že navzdory konfliktu kvůli Slezsku, jakmile se v Německu dostal k moci Adolf Hitler, rozvinuly Německo a Polsko velmi vřelé vztahy. Polsko bylo první zemí, se kterou nový německý kancléř podepsal významný zahraničně-politický dokument: 26. ledna 1934 uzavřeli Německo a Polsko 10letý pakt o neútočení. Po něm následovalo mnoho dalších dvoustranných jednání, která měla jednu vlastnost společnou – jejich součástí byla diskuse o společné akci proti Sovětskému svazu.

Těmito vřelými vztahy spolupráce Polska a Německa v předvečer druhé světové války se budeme zabývat podrobně zabývat v druhé části tohoto seriálu.

Rozhovory mezi nacistickým Německem a druhou Polskou republikou o společném pochodu na SSSR běžely celkem dlouho, ale dokud se Hitler nepřiblížil k sovětským hranicím, byly spíše teoretické, než praktické. Bezskrupulózní rozdělení Československa v říjnu 1938, požehnané západními mocnostmi (Polsko tehdy okupovalo **Těšínsko**), znamenalo významný postup německé armády blíže k Sovětskému svazu. Existovaly plány na vyřešení existujících územních sporů mezi Německem a Polskem podobně přátelským způsobem. „V r. 1938 spojenci souhlasili, že Polsko se stane německým satelitem,“ **píše**, jakoby mimochodem, britský historik A. J. P. Taylor. „Vrchol“ polsko-německých vztahů – období jejich „lábánek“ – přišel v období „**po Mnichově**“: na konci r. 1938 a počátku r. 1939...

S nástupem Hitlera k moci začalo mít Polsko výstřední přístup k Němcům. Pro-nacistické organizace etnických Němců, jako **Svaz Němců v Polsku** a **strana Mladých Němců v Polsku**, začaly rychle růst. Obě organizace byly financovány a řízeny z Německa a dokonce vysílaly zástupce do polského Sejmu. Nacistické ideje byly aktivně zveřejňovány a propagovány mezi místními Němci. v r. 1937 bylo v Polsku vydáváno přibližně 150 německých novin a časopisů a asi 20 z nich byly deníky. Převážná většina těchto periodik byla sledována říšským ministerstvem propagandy, vedeným **Josephem Goebbelsem**.

Národové Archivum Cyfrowe, sygn. 1-B-229-4

Kurt Daluege (první řada, 4. zleva) a generál Joseph Kordian Zamorski (první řada, 5. zleva) v Krakově, listopad 1936. Zdroj: Národní digitální archiv Polska

Vztahy mezi těmito dvěma vládami byly zřízeny na různých úrovních. Prominentní Poláci konali přátelské návštěvy Třetí říše a nacističtí vůdci činili totéž ve svém „bratrském“ Polsku. V lednu 1938 Oberst-Gruppenführer SS **Kurt Daluege** přijel do Varšavy a o dva měsíce později se vydal do Vídně organizovat „referendum“. Daluege, velitel německé policie (Sipo), se přirozeně dělil o „tajemství“ své profese s generálem Kordianem Zamorskim, šéfem polské státní policie. Nicméně „pan general“ zcela jistě přišel i se svou troškou do mlýna. Polská policie používala při své práci dokonce ještě krutější metody, než Němci: bití,

mučení a zatýkání bez zatykače. Stříleli zadržené při sebemenší známce odporu nebo pokusu o útěk. Vůči komu se polští policisté chovali tak krutě? Vůči zločincům a zlodějům? Ne, vůči politickým odpůrcům vládnoucí klaky ve Varšavě, komunistům a ukrajinským nacionalistům.

Německo-polská spolupráce byla tak úzká, že Kordian Zamorski dostal pozvání na výroční sjezd nacistické strany v Norimberku (!). Tam se tento polský „genosse“ setkal osobně s Hitlerem. Není pochyb, že cizinci byli zváni na sjezd NSDAP velmi ojediněle, a ještě méně jich bylo poctěno osobní rozpravou s Führerem. Ale Hitler a jeho stoupenci se, co se týkalo Poláků, vždy drželi politiky otevřených dveří. A nebylo to jen nacistické Německo, kdo si odvážné polské policie vážilo a respektovalo ji. O měsíc později, 7. října 1938, navštívil generál Kordian Zamorski Kurta Daluege v Berlíně, na své cestě do Říma na stranický sjezd italské fašistické strany.

Reichsführer a pozdější nacistický německý kancléř Himmler a Kordian Zamorski

Ale německo-polské přátelství se neomezovalo jen na tyto osobní vztahy mezi šéfy bezpečnosti těchto dvou zemí: v prosinci 1938 navštívil Varšavu německý ministr spravedlnosti Hermann Frank, a 18. února 1939 přijel dokonce i Reichsführer-SS Heinrich Himmler. Polští představitelé se nijak neštíteli zuřivého antisemitismu nacistů a nijak to nenarušovalo jejich robustní německo-polské přátelství.

Hitler, který byl stále ochoten (v té době) dodržet své závazky vůči Západu, se primárně soustředil na dvě záležitosti týkající se jeho vztahů s Varšavou: návrat Říši

pozemků, o které přišlo ve prospěch Polska po první světové válce, a vojenskou podporou polské armádě během jejího budoucího útoku na Sovětský svaz. Protože druhý bod byl pro Hitlera extrémně významný, zmiňoval první záležitost jen v tichosti a diplomaticky. Hitler se choval k Polsku jako gentleman – dokud sami Poláci neučinili ukvapené či nestoudné kroky k narušení svých vztahů s Říší, poslušní příkazů z Londýna. Tím jak a proč se to stalo se budeme zabývat ve třetí části seriálu.

V předešlých kapitolách jsme zkoumali srdečné vztahy mezi nacistickým Německem a druhou Polskou republikou ve 30. letech, které byly narušeny pouze malým územním sporem, v porovnání s ambicemi obou zemí na Východě nevýznamným...

Němci nabídli mírové a civilizované řešení územního problému – ve sporných oblastech se mělo konat referendum (gdaňský koridor), které by vyřešilo všechny problémy. Pokud by obyvatelé toho, co bylo známo jako „**Koridor**“, rozhodli, že jejich území se vrátí Německu, dostalo by Polsko železniční trať s extrateritoriálním statutem plus dálnici Reichsautobahn, která by zachovala jeho přístup k Baltskému moři. A pokud by „Koridor“ zůstal pod polskou kontrolou, bylo by Německo kompenzováno touto transportní možností. Hitler nežádal Poláky, aby vrátili Gdaňsk zpět, zadarmo. Byl připraven zaručit nové hranice Polska, prodloužit **německo-polský pakt** o neútočení a zaručit zvláštní práva Polákům v nově německém Gdaňsku. A kus sovětské Ukrajiny by více než kompenzoval Polsku ztrátu jeho území. To byly celkem štedré nabídky, ale Polsko je odmítlo. Záliba Poláků v dobrých vztazích s Německem byla určována velmi daleko od polských hranic.

21. března 1939 Poláci drasticky změnili svůj přístup k německým návrhům. Téhož dne Němci údajně předložili Polsku ultimátum: musí okamžitě předat Gdaňsk a „Koridor“ Německu. Ale to nebyla pravda. Němci Polákům toho dne nenabídli nic nového. Čekali na odpověď na své staré a velmi shovívavé návrhy. Odpověď měl předat polský ministr zahraničí Józef Beck a byl toho dne očekáván v Berlíně. Ale nikdy se tam neukázal. Místo ministra dorazil polský velvyslanec Józef Lipski. Šéf německého ministerstva zahraničí, Joachim von Ribbentrop, měl na polského vyslance dvě věci. První bylo, že Německo očekává, že Varšava přijme jeho návrhy, druhou byla otázka – Proč letěl polský ministr zahraničí Józef Beck (který měl dorazit do německého hlavního města na konečné přijetí německého plánu) do Londýna, místo do Berlína?

To bylo snadno vysvětlitelné: jakmile Hitler **předvedl drzost jednat se Slováky a Ukrajinci jinak**, než jak mu bylo nařízeno, směr britské politiky se okamžitě změnil. A poté změnila svůj tón také „nezávislá“ polská šlechta. Onoho dne, 21. března 1939, Británie „náhle“ navrhla, aby SSSR a Francie oznámily okamžité konzultace o tom, jak zastavit „další agresi v Evropě“. Stejného dne vůdci západních zemí přispěchali do Londýna, aby rozhodli, co dělat s Hitlerem vymknuvším se kontrole. Ministr zahraničí „nezávislého“ Polska přiletěl také. Měl k tomu dobrý důvod. Poláci byli rychle informováni o nové „jednotné politice“. Předtím dělali co mohli, aby vyhověli Němcům, ale nyní proti nim museli vystupovat co nejtvrději. A aby se Polsko nezdráhalo nasadit takový tón s Německem – Anglie, náhle a bez jakékoliv žádosti ze strany Poláků, vydala záruku vojenské ochrany.

Uběhlo pět dní a 26. března 1939 polský velvyslanec Lipski předal Ribbentropovi memorandum polské vlády, které příkře odmítlo německé návrhy na návrat Gdaňsku. Sám Lipski to zpečetil tím, že uvedl: „*Jakýkoliv další pokus zabývat se německými plány, obzvláště co se týká návratu Gdaňsku Říši, bude znamenat válku s Polskem.*“

To byl obrat u polského diplomatického postoje o 180 stupňů. Dali Hitlerovi jasně najevo, že

Polský velvyslanec Józef Lipski, při projevu na sjezdu nacistické strany v německém Norimberku, 10. září 1938; o 7 měsíců později se opováží odmítnout německé návrhy ohledně gdaňského koridoru. Zdroj: Německý federální archiv

Polsko s ním již vyjednávat nebude a že je zcela připraveno bránit svůj postoj silou. A aby se pro Berlín odstranily jakékoliv přetrvávající pochyby, přikročili Poláci k řadě rozhodně nepřátelských akcí: většina osazenstva polského velvyslanectví v Berlíně, jakož i členové exilové komunity, poslali své ženy a děti zpět do Polska; polští studenti studující v německém hlavním městě se vrátili domů a polským konzulům bylo nařízeno spálit všechny tajné dokumenty a archivy. 23. března byla oznámena částečná mobilizace polské armády. A druhý den bylo Němcům předloženo „příkré“ memorandum. 27. března 1939 vydal polský prezident dekret schvalující dalších 1,2 miliardy zlotých na obranu.

To byly činy země, která měla s Německem pakt o neútočení! Bylo to stejné Polsko, které ještě před týdnem bylo považováno za primárního partnera v budoucí Führerově východní kampani. Ale Hitler byl nucen tuto kampaň odložit, jakmile Polsko reagovalo oznámením o částečné mobilizaci. A toto gesto vedlo přímo k válce! Je důležité poznamenat, že ani tehdy postoj Německa neznamenal jakoukoliv hrozbu pro Polsko. V Říši žádná mobilizace neproběhla a nepřišlo se s žádnými hrozbami vůči Varšavě. Němci neměli dokonce ani vojenský plán pro útok na Polsko! I ten nejzuřivější kritik Hitlerovy agrese by byl nucen připustit, že teprve až 1. dubna 1939 vydal Hitler příkaz připravit plán na útok na Polsko. A dokonce jen hrubý náčrt plánu byl k dispozici teprve až v polovině dubna 1939.

Hitlerovi bylo naprosto jasné, že Německo nemohlo nechat své zámezí nekryté před Polskem, zemí řízenou z Londýna, která poslušně plnila všechny příkazy, které dostala od Britů. Stejný polský „zátaras“, který odřízl jeho cestu na východ, se nyní přitočil a držel nůž u krku Německa. Hitler musel bojovat, ne proto, že byl maniakální agresor, ale proto, že jeho ekonomika byla vysoce zmilitarizovaná. Právě teď potřeboval určit směr svého dalšího kroku. Ale ať se vydá kamkoliv – na východ nebo na západ – Polsko může zahájit útok na Německo kdykoliv to bude vyhovovat Londýnu. Hitler musel tento problém vyřešit rychle.

Takže 31. března 1939, 16 dní poté, co Hitler vstoupil do Prahy, Británie, která si do té doby „nevšimla“ agresivní povahy Německa a postoupila Hitlerovi Rakousko a Československo a pokorně mu dala Sársko a Porýní, byla nyní připravena bojovat. Toho dne britský premiér Neville Chamberlain přišel s **oficiálním prohlášením**, ve kterém se uvádělo „v případě jakékoliv akce, která jasně ohrožuje polskou nezávislost a které se polská vláda rozhodne vzdorovat“, poskytne Velká Británie podporu Varšavě.

Nebylo to Německo, ale Polsko a Velká Británie, kdo porušil vlastní smlouvy! Polsko porušilo **německo-polskou smlouvu** tím, že oznámilo mobilizaci, a pak ji porušilo opět, když akceptovalo britské sliby o zaručení jeho bezpečnosti. Smlouva mezi Polskem a Německem vylučovala jakýkoliv konflikt mezi těmito dvěma zeměmi, a po podepsání smlouvy s Brity pak byli Poláci zavázáni bojovat v případě anglo-německé války s Němci. Navíc podepsání smlouvy s Varšavou a poskytnutí záruk bylo v rozporu s britsko-německou smlouvou. Doplňková dohoda k Mnichovské dohodě uváděla, že ani Německo, ani Anglie nemohou vstoupit do jakýchkoliv politických závazků bez předchozích vzájemných konzultací. Ale Británie byla nyní vázána vyhlásit Němcům válku, pokud vypukne konflikt mezi nimi a Polskem!

Evropští diplomaté se po hlavě vrhli do porušení smluv vlastních zemí s Německem, a tím demonstrovali Hitlerovi, že musí zmírnit svoji bezohlednost (či si to aspoň mysleli). Hitler se později choval přesně stejným způsobem, ale je důležité pochopit, že v žádném případě nebyl v této oblasti prvním. Tato situace byla ještě o to dramatičtější, protože Britové byli nyní připraveni bojovat s Němci nejen kvůli Polsku – Británie nabídla také záruku za bezpečnost Rumunska. Francouzi se připojili ke svým britským protějškům a poskytli stejné záruky. A to znamenalo, že Británie a Francie mařily německou zahraniční politiku na všech frontách. Bez svolení Londýna a bez riskování války s Anglií byly ruce Německa svázané. Vyjma, samozřejmě, jednoho směru, ve kterém mohla německá armáda postupovat bez toho, aby se dotkla gentlemanů v Londýně.

Britský premiér Neville Chamberlain, držící kopii doplňkové britsko-německé deklarace (1) u letadla po návratu z Mnichova, září 1938

Ale neúnavný tlak na Hitlera přinesl zpětný ráz. Ve svém slavném projevu 28. dubna 1939 Führer vypověděl polsko-německý pakt o neútočení, jakož i anglo-německou námořní dohodu. Ale neudělal to proto, že „chtěl ovládnout svět“, ale proto, že Poláci a Britové již porušili své dohody s Německem (třebaže neoficiálně) tím, že podepsali dohodu spolu.

Než aby se opět podvolil „poručnictví“ Británie, Hitler se svým „mecenášům“ postavil. A rozhodl se odstranit Polsko, svého nepředvídatelného a nepřátelského souseda. Nicméně Hitler nebyl idiot. Pamatoval si první světovou válku velmi dobře a nikdy by se nerozhodl zaútočit na Polsko a čelit vyhlídkám na boj na dvou frontách (proti Sovětskému svazu na jedné straně a proti Británii a Francii na druhé). Aby takový krok učinil, musel být přesvědčen, že ani Londýn, ani Paříž ve prospěch Polska nezakročí. V takovém scénáři by Britové a Francouzi zůstali mimo válku a (v souladu se svými starými plány) by do bojů vstoupili jen poté, co by se Rusové a Němci vzájemně vykrváceli.

Polsko směřovalo k tomu, aby ho čekal stejný osud, jako Československo a Rakousko. Poláci museli být obětováni na oltář politické praktičnosti. Londýn přiměl Varšavu přerušit své „přátelství“ s Německem, a poté bylo primárním úkolem udržet polsko-německou krizi na

Varsava v roce 1939

potřebném vrcholu. Velká Británie slíbila podpořit a pomoci Polsku, ale ve skutečnosti nehnula ani prstem. Britové se začali s ratifikací polsko-britské smlouvy loudat. Ta byla podepsána 6. dubna 1939, ale v praxi nenabyla polsko-britská smlouva účinnosti (tj. nebyla ratifikována) dříve, než 25. srpna.

Londýn a Paříž neměly naprosto žádný zájem na zničení agresivního německého Wehrmachtu, ale na zajištění jeho rozhodného vítězství nad armádou svého spojence, Polska. Drtivá porážka Polska měla

být rychlá a za minimálního krvácení německé armády. „Rychlá“ proto, že Němci nebyli připraveni na zdlouhavou válku a neměli dostatečné zásoby zbraní, a „bez velkých ztrát“ proto, aby se Hitler mohl odtud přesunout přímo do SSSR. Pokud by německá armáda utrpěla katastrofální ztráty v Polsku, nebyla by schopna jít do války s Ruskem/SSSR.

Cílem britské a francouzské politiky nebylo vytvořit hnutí odporu, které by zajistilo Hitlerovu rychlou porážku, ale úmyslem bylo vytvořit co nejpříznivější situaci pro likvidaci Polska Německem.

V příští kapitole se podíváme na nejzajímavější období před započítím druhé světové války – na diplomatické manévry během léta 1939, které vyvrcholily v neslavně známém paktu Molotov-Ribbentrop.

Poznámka:

Den po podpisu Mnichovské dohody britský premiér, Neville Chamberlain, pozval Hitlera na soukromý pohovor. Náhle vytáhl z kapsy kus papíru: „My, německý Führer a kancléř a britský premiér, jsme dnes uskutečnili další setkání a dohodli jsme se na uznání, že otázka anglo-německých vztahů má pro tyto dvě země a Evropu nejvyšší význam,“ stojí v dokumentu. A „dohoda podepsaná včera v noci a anglo-německá námořní dohoda“ jsou považovány vůdci těchto dvou zemí za „symbol přání“ obou zemí „nikdy proti sobě neválčit“. Historici obvykle na tento dokument „zapomínají“. Nicméně tato nepřilíš výstavní dohoda, která zajišťovala, že Hitlerova agrese bude směrem na východ, musela existovat. Chamberlainův návrat z Mnichova do Londýna zobrazovaný v historických dokumentárních filmech. Stojí u svého letadla, mává kusem papíru a hlasitě prohlašuje: „Mír pro naši dobu!“ A publikum si myslí, že drží kopii Mnichovské dohody. Ale ve skutečnosti svírá v ruce Neville Chamberlain tuto doplňkovou britsko-německou deklaraci.

Jaké problémy zaměstnávaly vůdce a diplomaty velkých světových mocností během jara a léta 1939?

– Hitlerovým primárním úkolem bylo neutralizovat hrozbu, že Sovětský svaz vstoupí do války. V naději, že Anglie a Francie opětovně zradí svého spojence – Polsko, hodlal Führer eliminovat polskou hrozbu bez rizika střetu s Rusy. A pak by bylo možné opět usednout k vyjednávacímu stolu s Brity, ale tehdy už by mohl trvat na tom, aby s ním bylo zacházeno jako s rovným.

– Stalinův primární úkol byl stejný – neutralizovat nebezpečí německého útoku na Sovětský svaz. Stalin mohl samozřejmě uzavřít alianční smlouvu s Francií, Polskem a Anglií. Ale víme, že vůdci západních demokracií by takovou smlouvu nikdy nepodepsali. A přesně tak se to odehrálo. Dokonce i když nevyhnutelnost německého útoku již nemohla být ignorována, Polsko se poslušně řídilo příkazy Londýna a odmítlo podepsat alianční smlouvu se Sovětským svazem. V důsledku toho neměl Stalin jinou možnost, než dohodu s Hitlerem.

– Britští a francouzští diplomaté pokračovali ve svém primárním úkolu, což bylo poštvávání Německa proti Rusku. U tohoto plánu byla provedena nepatrná úprava, vzhledem k aktuálnímu Führerovu chování, ale jeho podstata zůstala zcela beze změny. Bylo rozhodnuto pobídnout Hitlera k útoku na Polsko, aby tak mohl automaticky následovat německo-sovětský konflikt. Nicméně Hitler nebyl idiot. Pamatoval si první světovou válku velmi dobře a nikdy by se neuchýlil k útoku na Polsko, aby tak čelil vyhlídkám boje na dvou frontách (proti Sovětskému svazu na jedné straně a proti Británii a Francii na druhé). Aby takový krok učinil, musel být přesvědčen, že ani Londýn, ani Paříž nezakročí ve prospěch Poláků. V takovém scénáři by Britové a Francouzi zůstali mimo válku a (v souladu s jejich starými plány) by do bojů vstoupili teprve poté, co by se Rusové a Němci vzájemně vykrváceli.

Protože nyní chápeme cíle každého z hráčů této politické hry, můžeme řádně vyhodnotit jejich činy. 16. dubna 1939 se Stalin pokusil navrhnout Evropanům, aby všichni společně podnikli kolektivní akci proti Hitlerovi a zastavili ho. Šéf sovětského ministerstva zahraničí, Maxim Litvinov, řekl britskému velvyslanci o své ochotě podepsat třístranný pakt o vzájemné pomoci mezi Velkou Británií, Francií a Sovětským svazem. Byly to velmi specifické návrhy, což je přesně důvod, proč zůstaly téměř zcela bez odpovědi.

30. dubna 1939 Hitler učinil poslední pokus, prostřednictvím neoficiálních kanálů, najít společnou řeč se svými bývalými britskými „přáteli“ a varoval je, že jinak bude nucen jednat s Kremlem. Nicméně Britové se samotné myšlenky smlouvy mezi nacisty a bolševiky vysmáli. Měli dobrý důvod pokusit se dosadit k moci v Německu toho nejzarputilejšího nepřítele komunismu.

Během 75 dnů, kdy probíhala „výměna názorů“ mezi sovětskými a západními diplomaty, bylo 16 dní Sovětským svazem využito k navržení jeho reakcí, zatímco západní mocnosti vyplývaly zbývajících 59 dní zdržováním a úmyslným otálením. Britové a Francouzi neustále přicházeli s umělými problémy, které bránily vyřešení základních záležitostí, ačkoliv tyto překážky mohly být snadno překonány dobrou vůlí a upřímnými záměry ze strany Anglie a Francie. A tak se loudaly a hrály o čas.

Sovětský ministr zahraničí Maxim Litvinov (foto z roku 1937)

Stalin měl dokonalou pravdu, když se domníval, že prakticky neexistuje žádná šance, aby Britové a Francouzi hráli fér. Tudíž došel ke klíčovému závěru, že nemá na výběr, než se pokusit jednat s Hitlerem. 3. května 1939 dal Stalin Hitlerovi první signál – nahradil lidového komisaře pro zahraniční záležitosti, anglofila Maxima Litvinova, Vjačeslavem Molotovem.

Hitler tuto „výměnu“ ocenil. Požadavky Německa byly jasné a jeho činy demonstrovaly hluboké přání odstranit jakoukoliv hrozbu z východu. A Hitler měl důvod ke spěchu: stanovil 26. srpen 1939 jako datum své invaze do Polska. Němci potřebovali podepsání německo-sovětské smlouvy před tímto datem. A čím dříve, tím lépe. Proto byla německá politika velmi precizní a specifická ve svých cílech. Podstata německého návrhu a přístupu k této situaci je nejlépe ilustrována textem telegramu poslaného německým ministrem zahraničí Joachimem von Ribbentropem německému velvyslanci v Moskvě, Friedrichu-Werneru hraběti von der Schulenburg, 14. srpna 1939.

„Požaduji, abyste se obrátil na pana Molotova osobně a sdělil mu následující: Ideologické rozpory mezi národně-socialistickým Německem a Sovětským svazem byly v minulých letech jediným důvodem, proč Německo a SSSR stály proti sobě ve dvou nepřátelských táborech... Období nepřátelství v zahraniční politice lze ukončit jednou pro vždy a cesty budou volné pro nový druh budoucnosti pro obě země... Životní prostor Německa a SSSR se vzájemně dotýkají, ale ve svých přirozených požadavcích nejsou v rozporu... Německo nemá žádné agresivní záměry vůči SSSR. Vláda Říše je názoru, že mezi Baltem a Černým mořem neexistuje otázka, kterou by nebylo možné vyřešit k plné spokojenosti obou zemí... Je nepřekonatelným zájmem obou zemí vyhnout se v celé budoucnosti zničení Německa a SSSR, z čehož by měly prospěch jen západní demokracie. Krize, která byla vytvořena německo-polskými vztahy anglickou politikou, jakož i anglickým vybízením k válce a alianci vázané touto politikou, činí urychlené vyjasnění německo-ruských vztahů žádoucím...“

Velvyslanec Geo Bonnet (Francie), Ivan Majsky (SSSR) a britský lord Halifax

Co se dělo v Londýně a Paříži během této německé diplomatické aktivity? I tam se rozhodli uzavřít dohodu se Sovětským svazem, či konkrétněji – opět přijít s podvodným pokusem tak učinit – kdy opět hráli o čas, s jedním cílem na mysli: zabránit, aby Sovětský svaz a Německo podepsaly pakt o neútočení. Nakonec britská tajná služba věděla dokonale, že 26. srpna bylo datum určené pro německý útok na Polsko. Pokud by se Hitler a Stalin nedohodli do té doby, bylo vysoce pravděpodobné, že by mezi nimi vypukla válka. Takže západní diplomaté se soustředili na „hraní o čas“.

23. července 1939 lord Halifax informoval sovětského velvyslance ve Velké Británii, Ivana Majskyho, že vláda jeho veličenstva souhlasila se zahájením vyjednávání. Použili veškeré prostředky, které měli k dispozici, k protahování věcí. Například jejich delegace do Moskvy neletěla, ale cestovala pomalou lodí, s názvem City of Exeter. To by se mohlo zdát podružným, avšak získalo jim to pět či

šest dní...

V důsledku toho samotná jednání nezačala dříve, než 11. srpna. Volba členů západní delegace je také výmluvná. Sovětský svaz poslal představitel z nejvyšších vojenských kruhů: komisaře pro obranu Klimenta Vorošilova; náčelníka štábu Borise Šapošnikova; velitele námořnictva Nikolaje Kuzněcova; a velitele letectva Aleksandera Loktjonova. Ale Britové a Francouzi poslali své generály „druhého řádu“. Ani to nebyla náhoda. A protože šéfové jejich delegací neměli oprávnění podepisovat dokumenty, bylo to o to „účinnější“. Francouzský generál Aimé Doumenc dostal právo „jednat... o všech otázkách týkajících se spolupráce potřebné mezi ozbrojenými silami těchto dvou zemí“, ale britský admirál Reginald Drax neměl vůbec žádné písemné oprávnění!

Takže proč přijel? To bylo zmíněno v odstavci 8 jeho instrukcí: „Protáhnout jednání co možná nejdéle“. Další odstavce jsou také dosti podivné, „podpořit jednání v naději, že ta budou sama o sobě dostatečně odstrašující“ a „maximálně usilovat o omezení celkové formulace“.

Když západní historici a politologové začínají s dlouhými diskusemi o zodpovědnosti Stalina a Sovětského svazu za vypuknutí druhé světové války, obvykle neradi poskytují fakta. Hrají na emoce svých čtenářů a posluchačů. Nakonec všichni jsou si dnes dobře vědomi zvěstev a zločinů nacistů. Takže na Sovětský svaz je shlíženo spatra kvůli uzavření paktu o neútočení s takovými zloduchy. A protože Hitler napadl Polsko týden po podepsání tohoto dokumentu, není Německo jedinou zemí, která může být obviňována z agrese. To je celkem logické. Pokud člověk pomine pár „nepodstatných“ případů.

1. Nejen Sovětský svaz, ale také Anglie, Francie a dokonce i samotné Polsko měly s nacistickým Německem vlastní „pakt o neútočení“. To je normální praxe v mezinárodních záležitostech.

2. Německo-polská válka by stejně začala, dokonce i kdyby Sovětský svaz s Německem smlouvu nepodepsal. A pouze o pár týdnů později, na podzim 1939, do ní nevyhnutelně spadl i SSSR – boje s Japonskem začaly na jaře toho roku, poté, co Japonci zaútočili na Mongolsko.

Pokud pomineme jalová slova mas a moralistů, kteří hrají rychle a s fakty si hlavu nelámou, skončíme u holé pravdy. Stalin neměl na výběr, než podepsat dohodu s Hitlerem, aby odvrátil agresi od vlastní země.

Nakonec Hitler nezačal válku kvůli nějakému dokumentu, který mu byl zcela lhostejný, ale kvůli desetiletím pečlivě plánované a organizované finanční, politické a diplomatické pomoci, která měla za následek nejen obnovu oslabeného Německa, ale také bezprecedentní nárůst jeho moci. A samozřejmě to nebyl SSSR, nebo Stalin, kdo tuto pomoc poskytoval, ale západní mocnosti a bankovní elita.

Stalin prostě neměl na výběr. Ale to neplatilo o Britech a Francouzích, jejich delegace dorazila do Moskvy na rozhovory dlouho před Joachimem von Ribbentrop. Pokud by si opravdu přáli uzavřít smlouvu se Sovětským svazem, mohli tak učinit.

Stalin akceptoval nabídku Berlína, když zjistil, že žádná smlouva s Británií a Francií nebude. Německý velvyslanec von der Schulenburg navrhl budoucí pakt Molotovovi 19. srpna. 21.

srpna 1939 v 17:00 dal komisař Molotov von der Schulenburgovi dopis od Stalina. Ten končil frází, shrnující celou anglo-americkou politiky vůči Hitlerovi v posledních několika letech, a hodil ji přes palubu: „Sovětská vláda mne zplnomocnila, abych vás informoval, že souhlasí s příjezdem Herr von Ribbentropa do Moskvy, 23. srpna tohoto roku.“

Polsko bylo vyřízeno. Británie a Francie ho odsoudily k smrti, aby jakmile donutí Hitlera zahájit válku, mohla ta být směřována potřebným východním směrem. Uběhl rok a něco, než i Francie utrpěla kouzlem britské politiky, se všemi jejími zradami a podvody.

Ale než Hitler vstoupil do Paříže, byla tu Varšava...

...Polsko utrpělo zdrcující porážku rychlostí světla. Kolony německých tanků snadno procházely obranou polských divizí a přecházely do průlomu. 8. září 1939, osmý den války, obrněné jednotky Gótů se již blížily k polskému hlavnímu městu. Varšava hrdinsky vzdorovala do 27. září, ale pak kapitulovala. Vládnoucí elita, která zatáhla zemi do tohoto krveprolití, si nepřála projevovat hrdinství. Již 5. září, po obdržení prvních zpráv, že kolony tanků se blíží k hlavnímu městu, utekli polští vůdci do Lublinu a 17. září přešli rumunskou hranici. V patách vlády následovalo vysoké velení a generální štáb armády a rovněž utekli. Místo sestřelování a narážení do německých letadel a umírání se ctí na bojišti přibližně 500 polských letadel odletělo do Rumunska, Litvy a Lotyšska.

Žádná mobilizace v Polsku vyhlášena nebyla. Či přesněji dva dny před válkou, 29. srpna 1939, Polsko stále řešilo, jestli to má učinit. Ale pak si to rozmysleli. Plakáty, které již začaly viset po zdech budov polských měst a vesnic a oznamovaly začátek armádní mobilizace, byly strženy. Proč polští vůdci udělali něco tak podivného? Protože britský a francouzský velvyslanec oficiálně požádali Poláky, aby odložili jakékoliv oznámení o mobilizaci do 31. srpna. Mezitím si byli vůdci západních demokracií velmi dobře vědomi, že k německé invazi dojde brzy ráno 1. září. Tento požadavek britských a francouzských diplomatů měl jen jeden cíl: učinit pro německou armádu snazší uštvět první ránu.

Vojáci Wehrmachtu prolamují polskou hraniční závoru 1. září 1939. Poláci si byli jistí, že západní „spojenci“ jim poskytnou okamžitou vojenskou pomoc, ale tyto naděje byly nepodložené...

Poláci pochopili hořkou skutečnost velmi rychle. 1. září šéf polského ministerstva zahraničí, Józef Beck, stejný muž, který na klíčové křižovatce polsko-německých rozhovorů náhle odletěl do Londýna místo do Berlína, okamžitě zatelefonoval britskému velvyslanci ve Varšavě, [Howardu Kennardovi](#), a informoval ho, že válka mezi Německem a Polskem začala. Varšava očekávala okamžitou reakci svých spojenců. A ta přišla. Britové a Francouzi dali německé vládě nótu, ve které se uvádělo, že dodrží své závazky vůči Polsku, pokud Němci invazi nezastaví. Londýn a Paříž zároveň ujistily Berlín, že tyto nóty byly pouhým varováním a nikoliv ultimátem. Britský a francouzský ministr zahraničí pokračovali v podpoře Hitlerovy iluze, že nepůjdou do války kvůli Polsku. Jejich primárním úkolem bylo nezastavit německou invazi, neboť by to mohlo vést k vyjednávání, ale povzbudit k dalším bojům, aby Polsko bylo rychle zdecimováno německou armádou, která pak mohla pokračovat rovnou na sovětské hranice. Proto navzdory faktu, že 1. září britský král podepsal rozkaz k mobilizaci své armády, námořnictva a letectva, a francouzský premiér vydal podobný dekret ve Francii, Hitler byl přesvědčen, že spojenci bojovat nezačnou. Bylo dokonce možné, že k žádnému vyhlášení války nikdy nedojde. Poláci museli být doraženi co nejdříve a pak by samotný podnět ke konfliktu zmizel. A i kdyby byla válka formálně zahájena, bylo možné opět zahájit vyjednávání se Západem pod nějakou záminkou, jakmile by bylo Polsko zničeno.

Takto viděl německý vůdce situaci. Ale nebyl jediný, kdo byl podveden manévry západních diplomatů. Velmi pomalu začali polští vůdci chápat, že předválečné sliby Británie a Francie byly jen prázdnými slovy. Kde byla slíbená letadla? Proč spojenecké letectvo ještě nebombardovalo německé cíle? Proč Francie neposkytovala Polsku pomoc podle jejich smlouvy? Kdy vyhlásila Francie válku agresorovi?

Polský velvyslanec položil tyto a další otázky francouzskému ministru zahraničí, [George](#)

Zatímco Luftwaffe bombardovala Varšavu, britské letectvo pilně shazovalo propagandistické letáky nad německými městy.

Bonnetovi, ve francouzském hlavním městě. Bonnetova odpověď činí dokonale jasným, že Paříž chtěla dát Hitlerovi pár dní náskok, aby německá armáda neměla žádné problémy s lámáním páteře polské armády. Bonnet uvedl, že francouzská vláda může poslat ultimátum jen po „rozhodnutí parlamentu, který se měl sejít odpoledne“. A toto ultimátum, které stále muselo být posláno do Berlína, mělo vypršet až po 48 hodinách. A teprve pak bylo možné vyhlásit válku.

Tato odpověď polského velvyslance zděsila. Zoufalství Poláků je tak snadno pochopitelné: udělali jsme všechno, co jste nám řekli, abychom udělali, ale nyní do nás buší se vši silou a žádnou podporu nedostáváme. Poláci ztratili trpělivost a již nežádali, ale požadovali to, co jim bylo slíbeno. Večer 2. září, po schůzi francouzského parlamentu, polský velvyslanec opět oslovil ministra Bonneta. Ten odpověděl, že otázka německého ultimáta musí být stále ještě probrána na setkání rady ministrů. „Pak se polský velvyslanec rozčílil a řekl Bonnetovi přesně, co si o něm myslí, a také požadoval, aby bylo Německu okamžitě předloženo

ultimátum.“ Přesně stejná scéna se odehrála v britském hlavním městě. V noci 3. září polský velvyslanec v Londýně dostal pokyn okamžitě zajít za lordem Halifaxem a připomenout mu závazky britské vlády.

Pak na Západě začala ostudná špinavá politická hra, která vstoupila do historie jako „**podvodná válka**“. 3. září 1939 Velká Británie a Francie skutečně vyhlásily válku Třetí říši. Polská vojenská mise okamžitě opustila Varšavu a odletěla do Londýna. Je snadné vytušit, že polští generálové přijeli probrat specifické společné akce, které měly být podniknuty, aby se zlikvidoval agresor. Můžeme si sotva představit emoce, které tito vlastenci museli pociťovat. Navíc polskou vojenskou misi nechali čekat celý týden, než byla přijata britským náčelníkem imperiálního generálního štábu, generálem **Edmundem Ironsidem!**

Když souhlasil, že se s Poláky setká, okamžitě jim řekl, že britský generální štáb nemá žádný plán na pomoc Polsku a Polákům poradil, aby si koupili zbraně... od neutrálních zemí! V reakci na zuřivost Poláků generál Ironside trochu slevil a slíbil jim předat 10,000 zastaralých pušek Hotchkiss a 15-20 milionů nábojů do nich. Německé tanky se kvapně blížily k Varšavě a neustálé útoky německých letadel likvidovaly polské divize kolem města. Aby přežilo, potřebovalo Polsko protitanková a protiletadlová děla a stíhačky. Ale Britové v podstatě navrhovali, aby zlikvidovali německé tanky a letadla pomocí zastaralých pušek!

Ale to nebylo vše! Vpravdě neměla jejich zrada konce! Protože Britové neslíbili dodat nepoužitelné pušky Polsku po dalších... 5-6 měsíců! Ale ve skutečném světě byla válka mezi Německem a Polskem zcela u konce za méně než měsíc. „Pomoc“ Londýna spočívala v tom, že naslibovanou pomoc vůbec neposkytl. Polsko bylo ostudně podvedeno svými spojenci. A tato zrada již nevypadá jako nevysvětlitelná stupidita nebo prostá slepota, když člověk řádně pochopí skutečné cíle Londýna a Paříže. Naopak, jejich proradnost byla logickým výsledkem všech předválečných diplomatických zmatků v západních vládách a byla přirozeným důsledkem britské a francouzské politiky.

Nemůže být žádných pochyb, že vůdci Polska plně pochopili hanebnost činů svých spojenců. Jeden významný fakt: polská vláda v exilu (v Paříži a později v Londýně) byla tvořena zcela jinými osobnostmi, než předválečné vedení. Důvod je jednoduchý: ti, kteří byli zrazeni Brity, si již nepřáli pro ně pracovat. A pro samotné Brity bylo mnohem snazší jednat s lidmi, kterým nic neslíbili.

